

**Національний університет біоресурсів і
природокористування України**

Юридичний факультет

Кафедра теорії та історії держави і права

**Студентський науковий гурток «Клуб юних
теоретиків»**

**Студентський науковий гурток «Дискусійний
клуб «De jure!»**

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ

учасників

XVI ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО- ПРАКТИЧНОЇ ОНЛАЙН-КОНФЕРЕНЦІЇ «ПРОБЛЕМИ ЮРИДИЧНОЇ НАУКИ ОЧИМА МОЛОДИХ НАУКОВЦІВ»

16 листопада 2023 р.

м. Київ

УДК: 340:167.1:378.2

Матеріали XVI Всеукраїнської науково-практичної онлайн-конференції
«Проблеми юридичної науки очима молодих науковців»

П.78

Проблеми юридичної науки очима молодих науковців : зб. наук. пр. XVI
Всеукр. наук.-практ. онлайн-конф. (м. Київ, 16 листопада 2023 р.) / Укладачка:
Віра Качур. К., 2023. 234 с.

У збірнику подані наукові здобутки учасників, що присвячені
проблемам юридичної науки.

Усі матеріали подаються в авторській редакції.

**За зміст наукових матеріалів відповідальність несуть їх автори та
наукові керівники**

Сучасні науковці мають неоднозначні підходи до визначення помилки, відповідно їхні позиції суттєво відрізняються. Отож помилку часто тлумачать як «недолік», «ваду», «деформацію», «прогалину» і тому подібне.

Ми погоджуємося із С. В. Гаврилюк, яка стверджує, що помилки – це завжди неправильність, неточність, некоректність результату, неправильність в діях та думках, невірність, необережний проступок, ненавмисне спотворення чого-небудь, неправильність у вчинках, міркуваннях відступ від норми, тобто це дія, протилежна правильному, здійснена ненавмисно, яка завжди передбачає неправомірність [2, с. 61].

Якщо ж говорити про юридичні помилки, то під ними розуміється певний негативний результат у юридичній діяльності, що був допущений ненавмисно.

Є. П. Євграфова вважає, що помилка є наслідком допущеного прорахунку, неадекватного, неточного або неправильного підходу законодавця до природи й характеру регульованих суспільних відносин, вибору ним правових способів та засобів [2, с. 61].

Очевидним є те, що появу юридичних помилок зумовлюють певні чинники. У зв'язку з цим правознавці розрізняють об'єктивні та суб'єктивні причини виникнення юридичних помилок. Отож об'єктивними причинами є ті, що не залежать від волі суб'єкта юридичної діяльності, а суб'єктивними – ті, що безпосередньо породжені волею та діями суб'єкта правотворчості.

С. В. Гаврилюк до об'єктивних причин відносить корінні зміни, що виникли за останні роки в правовій системі; постійний і стрімкий розвиток суспільних відносин, за якими не встигає законодавець та інші органи й установи; необхідність у стислі терміни заново створювати чи оновлювати нормативно-правові акти; відсутність єдиної правової політики у діяльності органів державної влади; недосконалість законодавчої процедури; недостатній рівень розвитку методів пізнання та пояснення правової реальності; слабкий розвиток правових цінностей; недосконалість і неоднорідність правосвідомості та юридичної практики; суперечність між індивідуальними та суспільними інтересами [2, с. 61].

На противагу об'єктивним причинам В. І. Риндюк визначає широке коло суб'єктивних причин: недотримання правил правотворчої техніки при прийнятті нормативно-правових актів, недосконалість системи інвентаризації нормативно-правових актів, нечіткість розмежування нормотворчої компетенції, поспішність у розгляді та прийнятті нормативно-правових актів і недотримання встановлених процедур їх прийняття, відсутність чіткого нормативного закріплення вимог правотворчої техніки, недостатній рівень правової культури і правосвідомості суспільства загалом та правотворця зокрема і т. п. [4, с. 22].

Враховуючи вищенаведене, ми плавно підійшли до головного питання нашого дослідження – правотворчі й правозастосовні помилки. Класифікація юридичних помилок на згадані види здійснюється залежно від видів юридичної діяльності; поряд з останніми ще виділяють правоінтерпретаційні помилки.

В. М. Косович вказує на те, що правотворчі помилки – це недоліки в змісті і формі нормативно-правових актів, зумовлені неналежним використанням засобів правотворчої техніки, в основі яких лежить комплекс політичних, економічних, гносеологічних, соціальних, юридичних та інших чинників тощо [2, с. 61]. У свою чергу О. А. Лейба визначає дефект правотворчості як офіційний результат правотворчої діяльності (бездіяльності), який у процесі його реалізації призводить до соціально шкідливих наслідків і фактом свого існування знижує ефективність правозастосовної діяльності та рівень захищеності прав, свобод і законних інтересів учасників правовідносин [2, с. 61].

З наведених дефініцій, на нашу думку, найбільш вдалою і зрозумілою є позиція В. М. Косовича. У його визначенні використано зрозумілу лексику, що не потребує додаткового тлумачення, тому під час дослідження не потрібно було вдаватися до додаткових пошуків.

Нашу увагу не оминуло питання класифікації правотворчих помилок. У літературі є достатня кількість критерії класифікації, які з розвитком науки тільки доповнюються. Найпоширенішими з них є: за галузями законодавства (помилки у конституційному, цивільному, кримінальному та інших галузях права); за ступенем істинності (спірні та безспірні помилки); за ступенем поширення (поширені та непоширені помилки); за ступенем юридичного врегулювання певної сфери суспільних відносин (помилки, допущені через відсутність регламентації, недостатність регламентації чи надмірне регулювання); за елементами структури норми права, в яких допущено помилку (помилки у гіпотезі, диспозиції, санкції); за характером наслідків (помилки, що нанесли матеріальну, моральну чи організаційну шкоду; спричинили деформації юридичної практики або ріст протиправної активності); за характером відкритості (явні та латентні помилки); за зовнішньою формою джерел права, в яких допускаються помилки (в нормативно-правових актах, нормативно-правових договорах тощо) та ін. [5, с. 35].

Правозастосовні помилки виникають в тому разі, якщо діяльність суб'єкта юридичної діяльності не відповідає вимогам обґрунтованості, законності, доцільності. Досліджень щодо правозастосовних помилок є не так багато, проте вчені розглядають це питання з різним підходом.

О. Ф. Скакун вважає, що помилка в праві можлива у випадках, коли правотворчий орган: 1) помилково вважає якісь відносини такими, що не підлягають правовому регулюванню, 2) помилково покладається на конкретизацію права в ході його застосування, 3) помилково передає питання на розсуд того, хто застосовує право, 4) видає норму, яка непотрібна, 5) помилково вирішує питання в установленій нормі [3, с. 80].

На думку С. В. Гаврилюк, правозастосовна помилка як різновид юридичної помилки – це втілений у правозастосовному акті результат недотримання суб'єктом/учасником правозастосовного процесу правил-вимог юридичної техніки, законів формальної логіки, правил сучасної української мови, який не відповідає дійсності та перешкоджає реалізації

прав і встановленню об'єктивної істини у конкретному випадку та призвів до прийняття неякісного за формою/змістом акта [2, с. 62].

Щодо правозастосовних помилок також здійснюється класифікація. Зокрема Ю. М. Бондар класифікує їх за наступними критеріями:

1) за логічною послідовністю застосування права: пізнавальні; логічні; неправильний зв'язок між елементами розумового процесу; фактичні; помилки в юридично значущій діяльності;

2) залежно від ступеня пізнання й усунення: встановлені (виявлені), невстановлені (приховані, латентні);

3) за особливостями виявлення і доведення: спірні, безспірні;

4) за обсягом: повні, часткові [1].

На підставі вищенаведеного спробуємо розмежувати правотворчі й правозастосовні помилки.

Час виникнення. Правотворчі помилки виникають на етапі створення чи формулювання нормативно-правових актів, а правозастосовні помилки – на етапі застосування нормативно-правових актів на практиці або при розгляді конкретних справ.

Характер помилки. Правотворчою помилкою може бути неправильне формулювання закону, відсутність узгодженості з іншими нормативно-правовими актами або порушення конституційних принципів. Правозастосовні помилки частіше за все виникають через неправильне тлумачення закону або помилкове застосування його до конкретних ситуацій.

Наслідки. Правотворчі помилки можуть призводити до недоліків у системі правосуддя, порушення прав громадян або створення неефективної законодавчої бази. Правозастосовні помилки можуть призводити до неправосудних рішень у судових справах, невідповідного покарання або незаконних обмежень прав і свобод осіб.

Література

1. Бондар Ю. М. Правозастосовні помилки. Міжнародна поліцейська енциклопедія: у 10 т. / відп. ред. Ю. І. Римаренко, Я. Ю. Кондратьєв, Ю. С. Шемшученко. Київ, 2003. Т. 1: Теоретико-методологічні та концептуальні засади поліцейського права та поліцейської деонтології. 1232 с.

2. Гаврилюк С. В. Юридичні помилки: поняття, класифікація, причини виникнення та шляхи подолання (усунення). Часопис Київського університету права. 2021. Вип. 1. С. 60-65. 3. Прус. Е. У. Помилка при застосуванні права. Поняття та характеристика. Актуальні проблеми політики: зб. наук. праць. Одеса. 2014. Вип. 51. С. 79-86.

4. Риндюк В. І. Правотворчі помилки: поняття, види, способи їх попередження, виявлення та виправлення. Бюлетень Міністерства юстиції України. 2012. № 8. С. 21-27.

5. Шевчук І. Основні види правотворчих помилок у законодавстві України: деякі теоретичні аспекти. Вісник Львівського університету. Сер.: Юридична. 2014. Вип. 59. С. 35-42.